

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

© Берднікова Т.М., 2007

Запропоновано можливі шляхи поліпшення економічної інформації за рахунок використання засобів комп'ютерних технологій.

The possible ways of improving the economic information by using means of computer technologies have been suggested.

Постановка проблеми. Особливістю бізнесу в умовах ринкової економіки є те, що інформація стала важливим виробничим ресурсом. В управлінському процесі інформація, на думку багатьох науковців, є важливішим ресурсом, ніж матеріальні, енергетичні, трудові та фінансові ресурси. Тому великого значення набувають методи оброблення та використання інформації, а також технічні засоби, завдяки яким стало можливо перетворювати інформацію у виробничий ресурс.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми комп'ютерних інформаційних систем бухгалтерського обліку та аналізу розглядаються фахівцями декількох галузей знань: спеціалістами з інформаційних систем, бухгалтерами, менеджерами. Зокрема, ці проблеми досліджували В. Завгородній [7], В. Сопко [6], М. Кропивко [4], С. Івахненко [3], В. Ситник [5], В. Антонов і Г. Яловий [1] та інші вітчизняні, російські та зарубіжні вчені. Проте такі дослідження ускладнюються тим, що розробнику треба володіти не тільки знаннями про сучасні інформаційні системи і технології, а й знати облік, аналіз, планування, враховувати особливості діяльності підприємства, для якого розробляється програмний продукт. Саме тому проблемами комп'ютерних обліково-аналітичних систем займаються небагато науковців і практиків, а програмні продукти не завжди повною мірою задовольняють вимоги управління. Це визначає актуальність обраної теми.

Метою дослідження є вивчення можливих шляхів удосконалення та поліпшення економічної інформації за рахунок використання засобів комп'ютерних технологій.

Основний матеріал. Фундаментом економічної інформації підприємства є облікова інформація. Це пов'язано з тим, що вона є повнішою, точнішою і оперативнішою, всебічнішою і достовірнішою за будь-яку іншу. Вона моделює як зв'язки підприємства з навколишнім середовищем, так і його внутрішню структуру, дає можливість розподіляти права виконавців та їх відповідальність за економічну ефективність діяльності підприємства.

Облікова інформація відрізняється великим обсягом та різноманітністю, складністю логічного та відносною простотою арифметичного оброблення. Їй притаманні масовий характер обчислень, які використовуються за типовими алгоритмами з певною періодичністю. Оскільки для економічної інформації характерні великі обсяги, циклічність отримання та перетворення, розмаїття джерел і споживачів, велика кількість логічних операцій під час оброблення, її використання як ресурсу при ручному способі обробки інформації є надто трудомістким.

На сучасному етапі удосконаленню управління і поліпшенню якості економічної інформації сприяє використання засобів комп'ютерної техніки для обліку, аналізу господарської діяльності та планування виробництва. Принципово змінюються технологія відображення операцій, призначення та зміст облікових регістрів. З первинних форм узагальнення та групування інформації вони перетворюються на вихідні форми аналітичної спрямованості, що, своєю чергою, дає змогу вести облік не тільки в синтетичних, а й в аналітичних розрізах. Це значно покращило ситуацію, оскільки

за умов використання комп'ютерних технологій є можливість робити вибірки відповідно до потреб керівника як за кожним контрагентом окремо, так і попередньо згрупувавши їх за необхідними ознаками.

Часто неможливо реально оцінити взаємовідносини з партнерами, а також доцільність окремих угод. Однак прослідкувати тривалий ланцюг продажу та закупівлі кожного товару в розрізі постачальників та покупців за допомогою комп'ютера можна. Але задача ускладнюється тим, що партнер одночасно може бути і постачальником, і покупцем. За цих умов з'ясування таких питань, як заборгованість партнера, прострочені платежі, рентабельність окремих товарів тощо, може дати несподівану та дуже корисну інформацію, швидкість та достовірність якої забезпечить комп'ютер.

Важливу роль в автоматизації розрахунків відіграє світова мережа Internet, за допомогою якої підприємство може як отримати необхідні дані про рівень ризику і рентабельності, вивчивши розміщену на сайті контрагента звітну інформацію, так і безпосередньо проводити розрахунки з контрагентом, використовуючи електронні документи та засоби електронної пошти.

Треба зазначити, що застосування комп'ютерної техніки вносить значні зміни до організації бухгалтерського обліку, причому обчислювальна техніка з допоміжного засобу перетворюється на визначальний фактор організації обліку. Ці зміни зумовлені тим, що змінюються способи оброблення даних, за яких забезпечується висока швидкість надання звітної інформації.

Останнім часом з'явилося багато бухгалтерських програм типу "1С: Бухгалтерія 7.7", "Парус", "БЕСТ", "Фінанси без проблем", "Соло" та інші. Такі програми повністю готові до роботи, при цьому в них можна здійснювати окремі корективи із змінами в законодавстві та з врахуванням особливостей діяльності підприємства. Їх основні властивості та переваги наведено в таблиці.

Загальні програмні засоби для автоматизації обліково-аналітичної системи

Пакет автоматизації бухгалтерського обліку	Основні властивості і переваги
1	2
"Фінанси без проблем 4000"	<ul style="list-style-type: none"> • Функція умов часу – дає змогу вести бухгалтерський облік при переході на іншу грошову одиницю; • зручний інтерфейс, навчальні ролики; динамічна адаптація до змін законодавства
	<ul style="list-style-type: none"> • велика кількість рахунків та субрахунків; • ведення бухгалтерії на декількох комп'ютерах; • можливість оброблення звітних форм іншими програмними пакетами, СУБД.
"1С: Бухгалтерія 7.7"	<ul style="list-style-type: none"> • Ведення синтетичного і аналітичного обліку відповідно до потреб підприємства; • ведення рахунків в журналі господарських операцій з використанням як проводок, так і нового режиму "Документи і Розрахунки"; • багатовалютність, спроможність працювати з усіма валютами одночасно; автоматизація формування проводок; • багатофірменість – можливість вести облік декількох фірм; • розширений аналітичний облік з можливістю вкладення до трьох рівнів (використовується поняття "субконто – об'єкт аналітичного обліку)
"Соло для бухгалтера з комп'ютером" версія 7.20 Brillante"	<ul style="list-style-type: none"> • розрахунок економічних показників та їх аналіз в аналітичному чи графічному режимах; • кожен проводку можна прив'язати до окремого довідника за суб'єктивними критеріями користувача; • можливість роботи з групами операцій.
"Parus" (Віті) 4.11	<ul style="list-style-type: none"> • можливість нарощування пакета; • система управління товарами та послугами, можливість отримання різної довідкової інформації про рух грошових фондів та матеріальних цінностей.

1	2
“Товстий Ганс для Windows”	<ul style="list-style-type: none"> • Багатовимірний аналітичний облік з якою завгодно деталізацією; • можливість працювати з довільним законодавством; • необмежений обсяг господарських операцій; • можливість визначати та використовувати довільний план рахунків; • можливість виконання операцій з довільною датою; • отримання звітів за довільний період; • можливість рознести в часі створення документа та його друк; • можливість створювати власні правила та алгоритми розрахунків; • можливість інтеграції в існуючі системи (наприклад, в системи електронної пошти банків).
“Інтегратор 2.0”	<ul style="list-style-type: none"> • реалізація мережевих можливостей; • аналіз всіх функцій бухгалтерського обліку; • багатовалютний облік операцій; • призначений для підприємств, які займаються виробничою діяльністю.
“Platinum”	<ul style="list-style-type: none"> • Автоматизація практично всіх рахунків бухгалтерського обліку; • багатовалютний облік; • можливість роботи у LAN.
“БЕСТ -3”	<ul style="list-style-type: none"> • Реалізація мережевих можливостей; • робота з багатовалютною бухгалтерією; • реалізація функцій фінансового аналізу.
“CA –Masterpiece”	<ul style="list-style-type: none"> • враховуються міжнародні вимоги до діловодства; • забезпечуються вимоги податкового законодавства різних країн; • використовується відкрита архітектура; • реалізовані суворі засоби безпеки; • використовуються можливості фінансового аналізу і підтримки прийняття рішень.

Професор Я.В. Соколов, академік М.Г. Чумаченко вважають, що комп'ютеризація окремих, розрізних ділянок бухгалтерського обліку є суттєвим недоліком при комп'ютеризації обліку [2].

При комплексній автоматизації передбачається, що об'єктом виступає не окреме завдання, а управління підприємством загалом. Системний підхід передбачає розгляд кожного об'єкта або завдання не відокремлено, а з урахуванням взаємозв'язків з іншими завданнями та об'єктами. Ефективна автоматизація управління можлива тільки тоді, коли вона здійснюється в єдиній системі. Ця система повинна, насамперед, формувати загальну базу даних, якими оперують на підприємстві. Якщо всі документи створюватимуть в єдиному електронному середовищі, то перше і найважливіше завдання – облік – буде вирішено автоматично. Коли всі вихідні дані знаходяться в єдиній базі, складання різних звітів стає суто технічним завданням.

Основні принципи, яких потрібно дотримуватись під час створення або придбання комп'ютерних програм наведено на рис. 1.

Створення автоматизованої системи бухгалтерського обліку передбачає три основні стадії: вивчення проблеми, проектування та реалізацію системи.

Для створення програмних продуктів існують такі підходи:

– програму створює штатний програміст або спеціалізований підрозділ підприємства. Переваги: за умови правильної постановки бухгалтерського завдання програмісти підприємства можуть створити цілком прийнятний програмний продукт, що враховуватиме специфіку обліку конкретного підприємства і за необхідності може бути легко удосконалений. Недоліки: переважно програміст зайнятий вирішенням поточних завдань, не бачить системи загалом; програмісти не завжди дотримуються стандартів створення баз даних, тому досить часто такі програми не дають змоги переносити інформацію до інших програм;

– створення програми на замовлення в спеціалізованій фірмі. Недоліки: цей варіант є найдорожчим з усіх можливих, ефективність програми залежить від фірми-розробника, її компетентності, порядності та надійності;

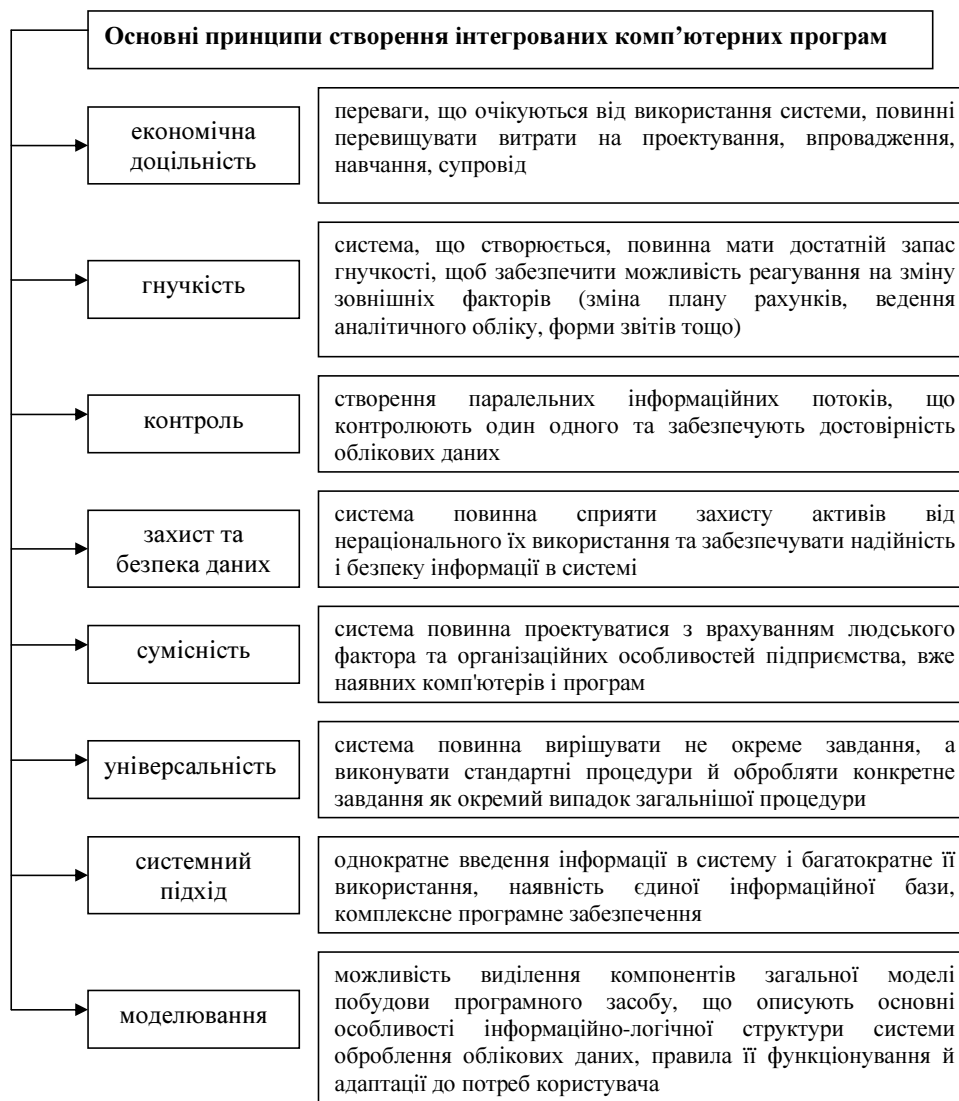

Рис. 1. Основні принципи створення інтегрованих комп'ютерних програм

– придбання універсальної бухгалтерської програми, розробленої для масового продажу, що потребує тільки незначної модифікації відповідно до потреб конкретного підприємства. Переваги: така програмна система менше коштує, ніж написана на замовлення, пройшла випробування практикою, супроводжується та постійно удосконалюється фірмою-розробником. Недоліки: менш пристосована до специфіки підприємства.

Програмний продукт, створений на конкретному підприємстві його власними програмістами, не може бути ідеальним, оскільки він створювався на одному підприємстві та не пройшов випробування і тестування на декількох підприємствах. Створеним на замовлення програмним продуктам теж притаманний такий недолік, хоча їх розробляє команда досвідчених програмістів, адже саме через універсальність такі бухгалтерські програми не можуть забезпечити ефективну комп'ютеризацію облікових функцій. Вважаємо, що оптимальним є підхід, за якого підприємство купує готовий програмний продукт та замовляє весь комплекс послуг з його налагодження. Крім того, вибираючи для підприємства бухгалтерські програмні продукти, необхідно дотримуватися вимог різних категорій користувачів: керівництва підприємства, бухгалтерів, спеціалістів з інформаційних систем (рис. 2).

Отже, різні категорії працівників на підприємстві мають свої вимоги до бухгалтерських програм.

Досліджуючи сільськогосподарські підприємства Нікопольського регіону, виявлено, що часткова автоматизація обліку є на 5 підприємствах із 31. Повністю комп'ютеризована бухгалтерія

лише на одному сільськогосподарському підприємстві досліджуваного регіону, ще одне підприємство використовує інтегровану комп'ютерну програму. Це пояснюється високою вартістю програмного і технічного забезпечення та небажанням старшого покоління бухгалтерів-практиків переходити на комп'ютерну форму обліку.

Результати дослідження також показали, що програми, запропоновані на ринку інформаційних послуг, не в повному обсязі виконують всі вимоги, які до них висуваються.

Рис. 2. Специфічні вимоги до бухгалтерських комп'ютерних програм

Основними критеріями, на які варто спиратися під час вибору систем для автоматизації обліку на підприємстві, на наш погляд, є: рівень локалізації; досвід роботи підприємства; галузевий досвід; підтримка на ринку.

Ми вважаємо, що на ринку немає програмного продукту, який би автоматизував усі управлінські функції. Тому, вибираючи програму, яка б задовольняла потреби різних користувачів, не потрібно шукати програму, яка б виконувала усі необхідні функції, а необхідно відштовхуватися від реальних потреб окремих користувачів і можливостей підприємства. Крім того, розробники часто погоджуються адаптувати свої програми відповідно до специфічних потреб замовників. Це можливо за дотримання двох умов: по-перше, замовник може чітко сформулювати, які йому потрібні функції, відсутні в базовому варіанті програмного продукту; по-друге, якщо таких функцій не дуже багато, їх можна додати з мінімальними зусиллями з боку розробників.

Багатофункціональна система коштує дорожче (від 15–20 тис. грн.) і здебільшого без врахування вартості налагодження. Вважаємо, що доцільніше придбати програмний продукт з інтегрованими можливостями, але з вбудованою макромовою програмування та налагодити її під потреби дослідного підприємства.

Найкраще вибирати програму, яка має широкую підтримку розробником програмного забезпечення та вже набула поширення.

Висновок. Проблеми управління підприємств та інших користувачів в обліковій інформації змушують бухгалтерів постійно оптимізувати оброблення інформації, вдосконалювати форми обліку, замінювати ручний спосіб оброблення на комп'ютерний. Комп'ютеризація вирішує багато проблем у обліково-аналітичній системі, але одночасно з полегшенням використання інформації для прийняття управлінських рішень, зменшення часу оброблення інформації, її презентабельністю,

автоматизація обліково-аналітичних робіт має і зворотний бік – непрофесійне користування програмами або несанкціонований доступ до них. Щоб уникнути цього, необхідно окреслити коло користувачів та права доступу до програми. Також, виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що комп'ютерна програма не обов'язково повинна бути універсальною, тому що така програма може бути надмірно складною і дорогою. Програма повинна бути ефективною і максимально придатною до вирішення тих завдань, які необхідні для ефективного управління діяльністю підприємства.

1. Антонов В.М., Яловий Г.К. *Фінансовий менеджмент: сучасні інформаційні технології: Навч. посібник.* – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 432 с. 2. Ефремов И.А., Игунов Ю.С. *Теория бухгалтерского учета.* – М.: Недра, 1979. – 287 с. 3. Івахненко С.В. *Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку: історія, теорія, перспективи: Наук. видання.* – Житомир, 2001. – 416 с. 4. Кропивко М.Ф., Лобанов М.І. *Інформаційно-консультаційне обслуговування як об'єкт підприємницької діяльності // Економіка АПК.* – 2000. – № 1. – С. 18–27. 5. Ситник В.Ф. та ін. *Основи інформаційних систем: Навч. посібник / За ред. В.Ф.Ситника.* – К.: КНЕУ, 2001. – 420 с. 6. Сопко В.В. *Бухгалтерський облік: Навчальний посібник.* – К.: КНЕУ, 2000. – 578 с. 7. Сопко В.В., Завгородній В.П. *Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник.* – К.: КНЕУ, 2000. – 260 с.

УДК 004:657.47

Н.І. Бузак

Київський національний торговельно-економічний університет,
кафедра бухгалтерського обліку

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКУ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ

© Бузак Н.І., 2007

Розкрито методику обліку та калькулювання собівартості впровадження інформаційних технологій на торговельних підприємствах. Методику розглянуто в статті за такими напрямками: визначено номенклатура статей калькуляції, визначено об'єкти, методи і модель організації калькулювання собівартості інформаційних технологій.

In the article the attention of a technique of the count and price's costing of information technologies on trade enterprises is given. The technique of the price's costing of information technologies is reviewed in the article behind such directions: the nomenclature of the articles of accounting is determined, the objects, methods and model of organization of the price's costing of information technologies are determined.

Постановка проблеми. Процес формування первісної вартості інформаційних технологій є актуальною і досить складною проблемою. Попит на таку інформацію у сфері економіки і управління обумовлює зміни в організації та методиці формування собівартості інформаційних технологій. В таких умовах особлива роль належить обліку і калькулюванню, метою яких є формування та надання достовірної інформації про вартість придбаних та виготовлених активів для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Калькулювання собівартості інформаційних технологій сприяє глибшому вивченню складу затрат та їх характеру, дає змогу ефективніше керувати інвестиціями в такі стратегічні активи, як інформаційні технології, а також контролювати затрати на їх впровадження.

Практика обліку на підприємствах, де інформаційні технології є невід'ємною частиною їхнього існування, свідчить, що формування собівартості інформаційних технологій потребує уточнення й конкретизації.